
Sprawozdanie z działalności TNW : Sprawozdania z działalności Wydziałów TNW : Wydział IV nauk biologicznych

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 48, 98

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

liza tych obserwacji (ważnych dla badania wiekowych zmian ruchu obrotowego Ziemi) skłoniła jednego z autorów (R.R. Newtona) do skrajnie krytycznych uwag o „zbrodni” Ptolemeusza, który „fałszując wyniki obserwacji” — „łamał etyczne zasady” obowiązujące w nauce.

W dyskusjach nad powyższą kwestią zbyt łatwo o anachroniczne interpretowanie miejsca i rangi obserwacji w całości kształcie systemu naukowego. Nie należy więc zapominać o dokładności pomiaru, ograniczonej przez budowę przyrządów obserwacyjnych i technikę obserwacji. Właściwie aż do czasów nowożytnych najpewniejsze wyniki uzyskiwano z obserwacji bez użycia przyrządów, za to bazujących na dobrym rozpoznaniu teoretycznych podstaw zjawiska. (Wiedzieli o tym na pewno uczeni rangi Ptolemeusza). Przyrządy same, zwłaszcza bardziej skomplikowanej konstrukcji, jak astrolabium pierścieniowe czy późnośrednio-wieczne torquetum, spełniały rolę dydaktyczną (a dla właściciela niekiedy i prestiżową).

Co ważniejsze, w dominującej doktrynie filozofii przyrody Arystotelesa nie było miejsca dla czystego empiryzmu. Fakty obserwacyjne, ich szczegółowa, zwłaszcza ilościowa, interpretacja uzasadnione były i podporządkowane nadrzędnym zasadom przyrodoznawstwa. W odniesieniu do astronomii był to idealnie jednorodny ruch kołowy ciał niebieskich. Stopień pewności ustalenia prędkości tego ruchu był więc nieporównanie większy od możliwości zmierzenia chwilowych, a więc przypadkowych położenia ciał niebieskich.

Rolę obserwacji wyznaczał więc jej pomocniczy charakter w stosunku do całego systemu astronomii. Dla Ptolemeusza i jego następców obserwacja pozostawała w gruncie rzeczy jakościowym sprawdzianem teorii; wynik obserwacji — wartość liczbowa — determinowała ostatecznie dydaktyczna i perswazyjna rola pomiaru. Ta służebna rola (niepewnych) obserwacji wobec (dobrej) teorii utrzymywała się przynajmniej do końca XVI w. Nowożytna nauka miała dopiero stopniowo wypracowywać pojęcia teorii pomiarów i teorii błędów.

Wydział IV nauk biologicznych

Przewodniczący: Józef Kochman

Sekretarz: Maria J. Piechowska

Na zebraniach naukowych Wydziału IV przedstawiono następujące odczyty:

dnia 10 stycznia 1985 r. — prof. Wanda Leyko: *Biologiczne skutki działania niskich dawek promieniowania jonizującego;*

dnia 15 lutego 1985 r. — prof. Piotr Strebeyko: *Fizjologiczne znaczenie turgoru;*

dnia 24 października 1985 r. prof. Zofia Kasprzyk: *Znaczenie i regulacja metabolizmu wtórnego;*

dnia 22 listopada 1985 r. prof. Bohdan Pisarski: *O faunie Warszawy.*